

Nr 207.

Av herr **Odqvist**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående indragning av civilkommissionen eller minskning i antalet av dess ledamöter.

Till statsrådsprotokollet för den 11 december 1908, anförde föredragande statsrådet Malm efter att statsrådet refererat till tillsatta sakkunniges förslag om tillsättande av en civilkommission, bland annat: »Med de ökade krav som genom 1901 års härordnings genomförande ställas såväl på samhället i dess helhet som på de enskilda individerna torde det såsom också de sakkunniga framhållit få anses såsom en angelägenhet av största vikt, att ingenting eftersättes, som kan finnas vara ägnat att bidraga därtill att försvarsverket må inom alla samhällslager kunna uppbäras av tillit och förtroende, varförutom det otvivelaktigt komme att sakna sin väsentligaste inre styrka.» — — — — —

»Med hänsyn till den misstro mot den militära förvaltningen som under de sista åren på olika sätt tagit sig uttryck, synes det vara välbetänkt att anställa en grundlig undersökning i ändamål att undanröja möjligen befintliga missförhållanden och ådagalägga grundlösheten av denna misstro. För att försvaret skall på ett tillfredsställande sätt fylla sin uppgift är förtroende mellan befälet och den värnpliktiga truppen en nödvändig förutsättning. Jämväl med hänsyn härtill synes mig den föreslagna undersökningen vara nödvändig. Ty en opartisk undersökning av aktade civila personer av olika samhällsklasser och politiska åskådningar är enda vägen att bryta udden av det smygande förtal och det missnöje som avskräcker ungdomen från den militära tjänstgöringen och hotar att alltmera vidga klyftan mellan befäl och manskap samt att därigenom undergräva krigstukten och försvåra befälets arbete. En sådan undersökning synes även vara ett synnerligt kraftigt medel att hejda den sig alltmer utbredande antimilitära propagandan.»

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 4 saml. 80 häft. (Nr 207—208.)

Av detta statsrådets här ovan återgivna anförande lär otvivelaktigt framgå, att civilkommissionens tillsättande framkallats icke av några kända verkliga missförhållanden i den militära förvaltningen eller av i stort sett något berättigat misstroende mot befälets behandling av de värnpliktige utan helt enkelt av nödvändigheten att söka undanröja denna misstro samt att bryta udden av det smygande förtälet och missnöjet. Orsaken återigen till detta för vårt lands säkerhet så bedrövliga och vådliga förhållande, som under den gemensamma benämningen försvarsolust skall ha spritt sig inom vårt folk under de senaste åren, torde nog i all huvudsak ligga däri, att dels från visst håll med full insikt om följderna och dels från annat håll även av obetänksamhet för uppnåendet av annat syftemål söktes att så långt möjligt misskreditera hela vårt försvarsväsende. Och att detta under de senaste åren så pass lyckats med ett folk, som under hundra år fått leva i fred, är icke så mycket att förundra sig över. Ty inför en så långvarig fred och det åttiotal miljoner vårt försvarsväsende årligen kostar ha givetvis alla de anmärkningar, som med eller utan skäl framställts emot den militära förvaltningen eller mot befälets sätt att behandla den värnpliktiga truppen, så lätt kunnat falla i god jord.

Om det således måste anses, att det funnits goda skäl för att genom en civilkommission undanröja misstroende och försvarsolust hos vårt folk, därigenom att en sådan kommission bäst kunde efter verkställda undersökningar offentligen ådagalägga, om ett visst misstroende eller missnöje varit befogat eller ej, så kan det dock på goda grunder starkt ifrågasättas, huruvida den numera bör bibehållas såsom en permanent institution. Det bör nämligen för det första kunna antagas, att, därest anmärkningar visat sig befogade mot något tillvägagångssätt eller någon organisatorisk detalj i den militära förvaltningen, sådana i så fall redan böra vara framställda och, där så kunnat ske, jämväl föranlett rättelse, samt att för det andra ett bibehållande av en för statsverket så kostsam institution för prövning av huruvida priset för en upphandlad vara icke i något fall kunde anses ha varit för högt ej kan därav tillräckligt motiveras. Vad åter beträffar kommissionens uppgift att genom dess ingripande emot andra missförhållanden, varom den fått kännedom, söka undanröja den så mycket omtalade försvarsolusten hos vårt folk, så torde man visserligen kunna förutsätta, att, därest i ett eller annat fall ett sådant befogat ingripande skett emot ett befäls maktmissbruk eller eljest klandervärda uppförande gentemot underordnad värnpliktig, detta bör i sin mån ha verkat välgörande på den värnpliktiga truppen och

möjligen även något på folkets i dess hembygd uppfattning, men att, även om förutsättningen för en sådan inverkan verkligen funnits, så lär nog i alla fall icke allmänhetens uppfattning hava därav särdeles påverkats.

Det är nog huvudsakligen av en helt annan därför synbarligen ej avsedd åtgärd som insikten om ett väl ordnat försvars nödvändighet framkallades hos en långt större del av vårt folk än den som fanns för mindre än ett år sedan. Och skulle så vidare de nu arbetande försvarsberedningarna till sist lyckas framlägga förslag om försvarets ordnande till större effektiv styrka än det nuvarande samt därjämte kunna lösa den förutsatta uppgiften att göra försvaret populärt hos de skaror, vilka icke minst tillfölje av missriktade och tendentiösa agitationer kunna anses hysa en verklig försvarsolust, så torde desto mer civilkommissionens fortsatta bibehållande bliva onödig. Goda skäl synas därför numera tala för att under omprövning bör tagas, huruvida hittills vunnen erfarenhet av civilkommissionens verksamhet kan ge vid handen, att därmed avsedda syftemål verkligen ernåtts och ej heller medfört några icke avsedda olägenheter för den militära förvaltningen eller någon menlig inverkan på ett gott och förtroendefullt förhållande mellan befäl och trupp genom framställda och i pressen spridda obefogade anmärkningar, var till kommissionens tillvaro på sätt och vis kan anses likasom inbjuda särskilt de med hela det militära livet missnöjda.

I samband med sådan omprövning torde icke vara ur vägen att undersöka den kostnad civilkommissionen årligen i dess helhet dragit, då givetvis en jämförelse mellan gagn och kostnad osökt kan framkomma.

Men om det vid en sådan undersökning skulle visa sig, att oaktat civilkommissionen ingalunda har kunnat eller anses kunna undanröja den mot vårt försvar riktade undermineringsagitationen, varför långt mera omfattande åtgärder knappast förslå, och att vi sålunda ännu måste räkna med denna allvarsamma fara, det mot förmodan likväl icke skulle anses tillrådligt att utan vidare helt indraga denna kommission, så borde i så fall åtminstone antalet ledamöter i densamma nedsättas från 7 till exempelvis 3, för att därigenom få medel och mål i bättre förhållande till hvarandra.

Möjligen kunde ock den myndighet, som nu innehaves av civilkommissionen, utövas av en enda funktionär med tjänstebiträde — en tanke, som icke varit främmande för åtskilliga förr i riksdagen framkomna förslag.

På grund av vad här ovan anförts får jag hemställa, att Riksdagen måtte besluta

att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga under omprövning, huruvida icke så snart lämpligen ske kan civilkommissionen numera må kunna vare sig helt och hållet indragas eller till antal ledamöter högst väsentligt reduceras.

Stockholm den 26 januari 1913.

Gust. Odqvist.

I motionens syfte instämman undertecknade:

Carl Lorentzon.

O. H. Svensson.

Joh. Zelahn.

Herman Andersson.
